

розвитку промисловості та секторів з високою доданою вартістю, людського капіталу є гарантією глобальної перспективи для бурхливого розвитку повоєнної економіки України.

Отже, для повоєнного відновлення України пріоритетним напрямком має стати залучення іноземних інвестицій, які принесуть капітал та нові технології для модернізації економіки країни. Іноземні інвестиції – це один з ключів повоєнного відновлення нашої держави, до інтеграції ринково орієнтованої й демократичної України в Європу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інвестування в Україну під час війни. URL : <https://trans.info/ua/investuvannya-v-ukrayinu-pid-chas-viyny-327240>
2. Підтримка інвестицій у промисловість України в умовах війни та повоєнного відновлення. URL <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/pidtrymka-investytsiy-u-promyslovisht-ukrayiny-v-umovakh-viyny-ta>
3. «Росія заплатить» – проєкт зі збору, оцінки й аналізу інформації про матеріальні втрати України від війни з Росією. URL: <https://kse.ua/ua/russia-will-pay/>

УПРАВЛІННЯ СПРОМОЖНІСТЮ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД РІВНЕНЩИНИ

Далюк Н. Я.

*старший викладач кафедри менеджменту
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'ячука»*

Відповідно до Методики формування спроможних територіальних громад [1] громада повинна забезпечити виконання політичної, економічної, соціально-культурної та екологічної функцій. Тому концептуально поняття спроможності територіальної громади розглядається з різних точок зору.

О. В. Ольшанський розглядає внутрішню та зовнішню спроможність, вказуючи, що «фундаментальним посилком (спроможності територіальної громади) має бути адекватність завдань і можливості виконання їх, що спирається на потенціал громади як сукупність ресурсів» [2]. А. П. Павлюк акцентує увагу на тому, що «поняття спроможності територіальної громади зведено до здатності надання на належному рівні послуг населенню», з урахуванням механізмів економічного розвитку територіальної громади [3]. О. В. Сизоненко стверджує, що варто розрізняти такі три види спроможності як потенціальну чи розрахункову; спроможність, яка юридично визнається КМУ; та реальну спроможність [4].

Станом на початок 2023 року усі 64 територіальні громади Рівненської області визнані фінансово спроможними та перебувають на прямих міжбюджетних відносинах з державним бюджетом. Громади, які взяли на себе ініціативу і були в числі першопрохідців, завдяки, насамперед, інфраструктурній субвенції, опинилися на початку в дещо кращому становищі. У них були і конкретні справи

(вуличне освітлення, ремонт закладів тощо) і, що теж важливо, вони напрацювали капітал суспільної довіри, бо мешканці цих громад переконалися, що децентралізація – це добре. У числі перших на Рівненщині були такі громади: Бугринська, Бабинська, Миляцька, Підлозцівська та Клесівська. Інші рівнялися та переймали досвід саме цих громад.

На нашу думку, серед важливих факторів, які впливають на спроможність громад Рівненщини: географічне розташування; наявність чи відсутність крупних підприємств, інвесторів, військових частин (виправних закладів), автозаправних станцій тощо; демографічний фактор; лідерські якості та менеджерський хист голови громади, наявність команди, яка прагне змін й порозуміння у самій громаді.

Географічно на Рівненщині у вигіднішому положенні опинилися громади півдня, де краще розвинута промисловість і до війни стояли військові частини та громади, що утворилися навколо крупних міст, наприклад Рівного та Дубна. Ідея утворення мегаструктури «Велике Рівне» не спрацювала і обласний центр опинився сам, а на кінцевому етапі взяв під своє крило тільки селище Квасилів, яке за перспективним планом й саме мало бути центром громади.

Навколорівненські – Біла Криниця, Шпанів, Городок, Велика Омеляна та Корнин – завдяки акцизу, ПДФО тощо почувуються навіть дуже непогано. Традиційно реверсною є й найбільша Рівненська громада, але обмежена територією розвитку тепер мусить вести непростий діалог з сусідами. Ідея Рівненської англомерації поки не розглядається.

Щоправда, наближеність до Дубна аж ніяк не допомагає Семидубській громаді, яка зараз в області розглядається як одна з найслабших і першим кандидатом на поглинання цим містом. Зрештою, керівники Семидубської громади і самі публічно ще у 2021 році заявляли, що не проти такого розвитку подій. Та у цьому випадку, на нашу думку, визначним є фактор недостатньої компетенції місцевих управлінців.

До числа найменш спроможних в області можна віднести ще й Повчанську та Антонівську громади, які хоч і є з різних районів області, але мають спільні проблеми: відсутність крупних платників податків, бідність території та, якщо брати насамперед Антонівку, певну керівну некомпетентність.

Завдяки насамперед іноземним донорам у більшості громад області створені ЦНАПи, там, де ще їх немає, ведеться активна робота по створенню. Тож, доступність послуг можна вважати задовільною. А завдяки активній роботі громадських об'єднань та ДСНС вирішуються й безпекові питання. В основному шляхом створення добровільних пожежних дружин. Інколи, як, наприклад, у Володимирецькій громаді, у найвіддаленіших селах (від центру громади – 35 км), питання вирішуються шляхом домовленості з аграріями, які забезпечують робочий стан пожежного автомобіля.

Спільними для практично усіх Рівненських громад є проблеми якісних доріг, неправдивості статистичних даних щодо кількості населення, «дороге» утримування шкільних закладів, брак кваліфікованих кадрів (особливо медичних) у селах. Із негативу, що додався останнім часом (окрім війни) – реформа лісової галузі, внаслідок чого наші громади недоотримують значні кошти. До речі, війна, на щастя,

не принесла в область значних руйнувань, але завдяки ПДФО від військових окремі громади значно покращили свій фінансовий стан і навіть на короткий період стали реверсними, що, зрештою, принесло їм потім тільки клопіт. Значну частину «військового» ПДФО згодом повертається у військові частини шляхом субвенцій чи закупівлею тих чи інших речей.

В окремих громадах Рівненщини є пряма залежність від розташованих на їхній території крупних платників податків, що практично «гробить» громаду при проблемах цього платника. Приклад Полицької громади, де 60 % податкових надходжень від розміщеної там виправної установи. Внаслідок конфлікту між головою громади та керівником установи, останній вирішує перереєструвати установу в іншу громаду (Вараську) і Поліці на півроку опинилися в глибокому мінусі. Завдяки втручання місцевої Асоціації громад та особисто голови ОВА ситуацію виправили, але сам факт є красномовним.

Важливим фактором спроможності громад є рівень кваліфікації очільника громади, наявність у нього ефективної менеджерської команди та взаємопорозуміння між головою та депутатським корпусом. Як приклад, маленька Привільненська громада сьогодні є взірцем того, як можна ефективно використовувати наявні ресурси, залучати інвесторів, реалізовувати різноманітні проекти тощо. Як антиприклад, Рівненська громада, де недосвідчений голова, постійні міжпартійні конфлікти і загальна невдоволеність мешканців розвитком громади.

Зважаючи на результати проведених досліджень факторів спроможності громад Рівненщини, можемо зробити висновок, що не лише Рівненщина, а й уся Україна потребує нової генерації лідерів громад: поважних і водночас шанованих, обізнаних і при цьому готових навчатися. Ми вважаємо, що навчання очільників громад не лише ефективному управлінню, а й етичному лідерству є одним з ключових важелів підтримки реформ та досягнення високих результатів діяльності, покращення якості життя громад.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад: постанова Кабінету Міністрів України від 8.04.2015 р. №214. *Законодавство України*: сайт. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-p>
2. Ольшанський О. В. Спроможність громад в аспекті теоретико-прикладної ідентифікації. *Теорія та практика державного управління*: зб. наук. пр. 2016. Вип. 4(55). URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2016-4/doc/3/02.pdf>
3. Павлюк А. П. Економічні аспекти формування спроможних територіальних громад в Україні. *Стратегічні пріоритети*: наук. аналіт. зб. 2016. №1(38). С. 162–168. URL: <http://sp.niss.gov.ua/content/articles/files/15-1474017754.pdf>
4. Сизоненко О. В. Проблеми формування спроможних територіальних громад в умовах процесу децентралізації. *Експериментальні та теоретичні дослідження в сучасних науках*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. м. Суми, 5 серп. 2018 р. Т. 2. С. 92–95.